

Den italienske Angelica Catalanis ophold i Odense 1828

Af *Emanuela Barellai*

I begyndelsen af april 1828 afholdt den verdensberømte italienske sangerinde Angelica Catalani (1780–1849) en koncert i Odense. I det følgende vil jeg nærmere beskrive denne kulturelle begivenhed, som fandt sted i forbindelse med hendes fire måneder lange ophold i Danmark fra december 1827 til april 1828. Odense var det eneste sted i Danmark uden for København, hvor Angelica Catalani i denne periode gav en koncert, så det var en begivenhed, der i høj grad understreger Odense bys fremragende placering indenfor dansk kultur i begyndelsen af 1800-tallet.

Det er derfor en begivenhed af betydelig interesse, ligesom det sammen med en række andre forhold er et vidnesbyrd om det fynske forhold til og imødekommenhed over for den italienske kultur.¹ Det kan derfor også fungere som et supplement til min tidligere artikel om den fynske diplomat Herman Schubart og hans udbygning af de dansk-italienske relationer fra sin bolig på Montenero ved Livorno i Italien og senere som ældre fra 1821 fra Sollerup på Fyn.²

Også i denne fynske begivenhed fulgte Herman Schubart med; således modtog han en række oplysninger om Angelica Catalanis påtænkte ankomst til Fyn i et brev fra København af 1. april 1828 skrevet af kabinetssekretær Joh. Gunder Adler. (Det var iøvrigt skrevet på italiensk).³

Når Odense havde mulighed for at indtage en så central plads i det danske kulturliv, som tilfældet var, hænger det formentlig sammen med, at de økonomiske vilkår for Odense på den tid var ret god. Således beskrives de af Holbeck i *Odense Bys Historie* på følgende måde:

»Først i 1828 havde Odense helt overstaaet Landbrugskrisens Følger, saa Byen og dens Omegn igen kunde give ansete Kunstnere nogenlunde anstændige Indtægter. Drejede det sig om særlig berømte Sangere eller Violinister, udsendte Byens musikalske Spidser Subskriptionslister for at kunne sikre den store Kunstner en bestemt Sum. Det havde man saaledes maattet gøre, inden den verdensberømte Sangerinde Angelica Catalani 2den Paaskedag 1828 lod sig høre i Odense Raadhussal.«⁴

Den danske presse begyndte at omtale hendes mulige rejse til Danmark allerede i 1826 og så frem til gode kulturelle oplevelser.⁵

Hvis vi for et øjeblik ser bort fra temaet Angelica Catalani og Fyn, findes der en betydelig litteratur omkring »Sangens Dronning«, som

*Portræt af Angelica Catalani.
Litografi af J. F. Møller, 1828 efter
subskription. (Det kgl. Bibliotek).*

normalt skildrer følgende hovedlinjer i hendes karriere og liv: Hun blev født i Italien i 1780, og hurtigt, allerede som barn, udmærkede hun sig ved sin skønne stemme og optrådte i rollen som virtuos ved talrige vellykkede turneer i Europa. Som kunstner rangerer hun på linje med navne fra datiden som Henriette Sontag, Fanny Tacchinardi Persiani og Jenny Lind.

Hun var vellidt og værdsat ved de europæiske hoffer og yndet af Napoleon I og kejser Alexander af Rusland, men trods tilbud fra Napoleon om astronomiske gager for at blive i Paris, drog hun til England, London, i 1806 og blev her til 1814. I 1814 vendte hun tilbage til Frankrig fra London sammen med Ludvig XVIII. Fra 1817 begyndte hun igen sine europæiske turneer, bl.a. til Venezia, Tyskland, Polen, hvor hun mødte Chopin og fik stor indflydelse på hans musik, Rusland, England og Italien. Med sin stemmekraft var hun i stand til at vække stærke patriotiske følelser hos publikum ved bl.a. at synge de nationale hymner som »God save the King« og »Rule Britannia«.

Fra 1832 levede hun for det meste i Toscana i sin villa La Pietra, men under et ophold i Paris blev hun i 1849 offer for den frygtelige kolera.⁶

Hendes ankomst til København fandt sted i begyndelsen af december 1827, efter at hun havde haft stor succes i Berlin og Stockholm.⁷ Før hun besluttede sig for denne rejse havde hun haft mange overvejelser angående de økonomiske vilkår, som var knyttet til hendes ophold og koncertvirksomheden. Således kunne man, den 18. maj 1827 læse i pressen: »Madame Catalani siges nu at have betænkt sig og ej at ville

Danske Efterretninger.

Alle Sangens Venner i Fyen averteres foreløbig, at Madame Catalani paa Forespørgsel har erklæret sig villig, paa sin Hjemreise gennem Odense, her at give en Concert. — Da denne Kunstnydelse rimeligvis vil blive første og sidste i sit Slags i Odense, og da den tillige er af saadan Værdi, at det hele kunstelskende Publikum upaatvivlelig vil interessere sig for Sagen; saa gjør man sig Haab om, at Kunstens Venner i de øvrige Kjøbstæder saavel som paa Landet ville have den Gødhed, hver i sin Kreds, at lade Deeltagerne i Concerten tegne sig paa Subskriptionslister, og at disse forderligst og portofreit maatte indsendes til Avisexpeditionen, for at Man i Forhold til Antallet, kunde arrangere Lokalet m. m. — Entreen vil blive 1 Specie pro persona, og Concerten vil efter den foreløbig modtagne Oplysning blive om cirka 4 Uger. Det videre Fornødne skal i Medfør af de sted, fandne Ventilationer, betimelig blive kundgjort.

Averteringen af Angelica Catalanis besøg i Odense i Iversens Avis den 7. marts 1828.

tiltræde Rejsen til Kjøbenhavn anlediget ved et Brev derfra, der skildrede Danmark, som et fattigt Land, der ej formaade noksom at belønne hende«. ⁸

Imidlertid overvandt hun sine betænkeligheder, ⁹ og hendes ophold i København i kredsen omkring Frederikke Brun bliver beskrevet på følgende måde af Louis Bobè:

»Da »Sangens Dronning« Angelica Catalani i December 1827 kom til Danmark paa en af sine talrige Kunstrejser, besøgte hun i de fire Maaneder, hun blev her, det Brunske Hus flittigt. Hun var efter F. Bruns Udtalelser en meget god, naturlig og oprigtig Kone, hendes Stemme var ikke længere frisk — hun var allerede 46 Aar — men den imponerede endnu ved sin usædvanlige Kraft og Fylde og Sangerindens uovertrufne Teknik. Da fru de Staël hørte hende synge, sagde hun til hende: »Hvis jeg skulle gaa i Krigen, ville jeg bede Dem synge min Afskedssang«. ¹⁰

Hendes ophold i København blev en triumf både ved hendes første koncert for kongehuset og hoffet og ved den efterfølgende offentlige koncert på Det kongelige Teater 13. december 1827. ¹¹

Concerten i Odense

den 7 April 1828.

Til Odins Valaskjalf ¹⁾ en Huldguinde
 Fra fjerne Himmelegn begiver sig;
 Chariten — en Valkyrie fra Valhal lig —
 Til Strid ²⁾ indbudet, blidt selv giør sit Minde,
 For her som overalt en Seierskrands at vinde.
 Til Kamp en Tonebard da mægtig giver
 Sit Tegn; thi slagberedt er alt hans Her. —
 Høit løfter han med rhythmisk Ild det lette Sværd,
 Mens Tusindes Forventning Heltene opliver,
 Og blot et Vink de Våbnede til Angreb driver.
 Høitideligt hver Arm, hvert Bryst sig hever;
 Alt langsomt Kampen bryder frem,
 Thi fra Organet Trylleslaget fører til hvert et Lem;
 Men intet Blod den stolte Træfning kræver,
 Accorder kun fra Rør og Strænge herligt høver;
 Og Toner gribe vældigt ind i Toner. —
 Som Søe paa Søe i Storm og Bølgegang,
 Med Vexel bryder mystisk from hver friggjort Klang;
 Dog hele Strømmens Eenhed Værket krøner,
 Mens i besimgtet Harmoni hver Hyrvel sig udsoner.

Nu Tid det er at Kjømpærne tilbagegive;
 Hvert Øie ene paa den Himmelske er vendt
 Med Længsel efter det, ei Asgaard før har kjendt. —
 Hvo hørte ei fra Syd til Nord, een Stemme sige:
 Hun intet Sted og ingensinde har sin Lige?

Et Haablik efter Stormens Brusen følger;
 For Catastrophen Alt i Odins Hal er lyst.
 Kun Trang og Higen efter ukjendt Lyst,
 Som svulmer i hvert Hjerter, Ingen følger,
 Og i hver Barm Forventningen høit bølger.

I Farveharmoniens ³⁾ rene Skjær og Ynder,
 Karfunkler om sin Isse, gjordet med en Stjernekrands;
 — Som Freyas kostelige Brysning ⁴⁾ overgaaer i Glands
 En pythisk Leeg ⁵⁾ ved venligt Vink hun selv paaakynder
 Og høitidsfuldt Tonerengen begynder. —

Sjalens Høihed i Organets Kraft frembæver
Catalani! ved dit classiske Talent. —
 Mellem Aand og Sands et himmelskt Ligament

¹⁾ Odins Borg i Asgaard, hvor Hlidskjalf, hans Trone, stod.

²⁾ Benævnelsen: *Concert* (Medstrid) har givet Anledning til den Allegorie, der indeholdes i nogle af de første Stænder; ogsaa havde Ouverturen en høit energisk Character og blev ikke mindre energisk udført af det stærke Orchester.

³⁾ Den hvide Færve tilsebringnes, som bekjendt, ved, med Prismæt at samle alle andre Færvor.

⁴⁾ Gudinden Freyas Smykke.

⁵⁾ Bestod i Kampspil, som udførtes i Delphi til Apolls Ære.

Uddrag af den lyriske komposition til ære for Angelica Catalanis koncert den 7. april 1828 i Odense, som den blev gengivet i Fyens Stifts ... Tidende den 15. april 1828.

Et yderligere tegn på Angelica Catalanis succes var et yndigt portræt af hende, som blev udført under hendes ophold i København af en ung maler fra Århus, der hed Johan Frederik Møller.¹² Han realiserede dette værk ved hjælp af en subscriptionsplan, der her skal gengives i sin helhed:

»Under Madame Catalanis Ophold her i Staden har Undertegnede havt den Ære at tegne hendes Portrait efter Naturen, hvilket jeg agter at lithografere og udgive i Steentryk, men da jeg, forinden jeg begynder dette Arbejde, ønsker at see de derved medgaaende Omkostninger m.v. dækkede, saa indbyder jeg til Subskription herpaa.

Subskriptionsprisen vil blive 1 Rbd. 5 mk. Sølv pr. Exempl. og Ladeprisen 2 Rbd. Sølv. Subskription herpaa modtages hos Hr. Musik- og Kunsthandler Lose, Gothersgade Nr. 348, i Odense paa Fyens Stifts Adressekontoir.

København den 2. April 1828.

J.F. Møller.«¹³

Desuden skrev romanforfatterinden Elisabeth Hansen et digt til hendes ære, hvori Angelica Catalani betegnes »Sangens Gudinde«.¹⁴ En anden digterisk hyldest, men på fransk, skulle hun senere få i forbindelse med sin koncert den 6. maj 1828 i Altstadkirken ved Pløn.

Jo mere man på Fyn nærmede sig den store dag, jo større omtale fik hun i de lokale medier. Med ordene »Hun kommer, hun kommer« indledte Fyens Stifts Avis en stor og bred omtale af hende for

Angelica Catalani afbildet sammen med en række britiske berømteder fra hendes samtid: Øverst ses fra venstre lord Byron, Robert Burns og Dibdin, i midten Stephens og Paton, nederst Braham, Angelica Catalani og Walter Scott. Graving London 1832 af Freeman efter tegning af Wagman. (Det kgl. Bibliotek).

Angelica Catalani. Litografi af C. Müller efter tegning af F. Verner.

rigtig at vække entusiasme hos kunstelskere fra hele Fyn, nabøerne, Jylland og Slesvig-Holsten.¹⁵

Omtalen af hende og hendes triumfer i København skærpede da også fynboernes interesse. Endelig blev der den 28. marts 1828 annonceret, at hun ville komme til Odense den 2. april 1828, og at hun ville afholde koncert den 7. april kl. 19 på Odense Rådhus. Billetterne kunne hentes i gården nr. 576 af odenseanerne selv, mens abonnenter fra andre byer skulle melde sig om eftermiddagen den 7. april fra kl. 15 til 17.

På koncerten skulle man se, høre og beundre verdens første sangerinde, og at denne begivenhed »vil give Liv i Byen paa engang at se saa mange fremmede Gjæster her, er en Selvfølge«.

Der blev også reklameret på fransk og italiensk for to arier af Mozart og Paisiello til 2 mark og 12 skilling samt for »La Biondina in Gondolletta«, motiv og variationer med accompagnement af Paër til 4 mark og 8 skilling.¹⁶

Trods det barske vejr om aftenen den 7. april blev det en rigtig smuk aften, hvor godt 600 mennesker samlede sig ved det skønt oplyste rådhus i anledning af koncerten. Det blev en sjælden kunstnydelse, hvor Angelica Catalani udover arier af Morlacchi, Tancredi, Zingarelli og Paër sang sin berømte »God save our Frederik«. Orkestret bestod af den lokale musikalske forening og dirigeredes af hr. repetitør Funch fra Det kongelige Kapel. Ikke ofte har man kunnet samle så mange tilskuere i Odense. Også i Stockholm havde hun sat rekord ved at have mellem 2000 og 3000 tilskuere til sine koncerter, og her blev det iøvrigt også første gang, at man applauderede i kirken.¹⁷

Det bør også nævnes, at det fynske samfund blev beriget med en lang lyrisk komposition på 15 strofer til ære for denne aften og for Angelica Catalani.¹⁸

Før hun forlod Odense den 10. april med kurs mod Flensborg besøgte hun Skt. Knuds kirke og sang lidt til orglets skønne toner for det udvalgte publikum, som fulgte med hende. Hun forlod Odense for aldrig mere at vende tilbage, men den fynske presse fortsatte med mellemrum at give sine læsere nyheder om hende, ligesom også hendes død i Paris i juni 1849 blev noteret.¹⁹

Noter

1. Mellem de moderne udgivelser henvises til Odense bys historie, VI, Poul Thestrup, Dorrit Andersen og Niels Oxenvad, *Mod bedre tider*. Odense 1986., s. 401, samt Sybille Reventlow, *Musik på Fyn blandt kendere og liebhavere*, 1983, s. 152.
2. E. Barellai. »En fynsk kosmopolit fra det 18. århundrede«, *Fynske Årbøger* 1984, s. 334–49.
3. RA. H. Schubarts privatarkiv. pk. 24. Diverse korrespondenter 1812–1831, samt E. Barellai, op. cit. s. 48 (Catalani skal rettes til Catalani).
4. H. St. Holbeck, *Odense Bys Historie*, Odense 1926, s. 698.
5. I Fyens Stifts kgl. allene privilegerede Adresse Avis og Avertissementstidende af 1. november 1826, nr. 159, kan læses:
 »Som det lader til, vil denne Vinter blive riig paa Koncerter i Hovedstaden, og alle dertil bestemte Dage ere besatte indtil Nytaar. Den første offentlige Koncert ventes givet den 1. Novbr. af Hr. Addner, Medlem af Det kongl. Kapel i Stockholm. Dernest ventes endnu en Koncert givet af Fløjtenisten fra Dresden, Hr. Kressner, og Mad. Bianchi Kressner, fremdeles af Demoiselle Kainz, Skuespiller Zinck, Mad. Wexschall, Pianisten Lubers og Hr. Patoletti, Bernhard Komberg, der ventes i næste Maaned, og Schossauer, en ung Violinspiller fra Tyskland, der alt er ankommen. Regner man nu hertil et Par af Mad. Catalani, der ledsages af den udmærkede franske Violinspiller Libou, og En eller To af den berømte Moscheles, der ligeledes med det Første ventes hertil, da er næsten hele Vinteren fuldt besat, saa at de fremmede, der senere maatte ankomme, ville faa Vanskelighed i at vise deres Talenter. En Indsender beder i Dagen ikke at drive entusiasmen for vidt eller reent tabe Sands og Samling, hvis Mad. Catalani under os sit Besøg, som vi aldrig her havde hørt Sang før – En Advarsel, der vist ikke er overflødig!«
6. Dizionario biografico degli italiani, Roma, Enciclopedia Italiana 1979, s. 265–69. Christian Iversens kgl. allene autoriserede Fyens Stifts Avis og Avertissements-Tidende 10. juli 1827, nr. 100.
7. Iversens Avis af 12. okt. 1827, nr. 147, af 20 november, 1827, nr. 167 samt af 7. december 1827, nr. 176.
8. Iversens Avis af 18. maj 1827, nr. 73.
9. Se således Iversens Avis af 7. marts 1828, nr. 37.
10. L. Bobé, Frederikke Brun og hendes Kreds, Hagerup, 1910, s. 299.
11. Iversens Avis af 18. december 1827, nr. 182, af 21. december 1827, nr. 183, af 27. december 1827, nr. 184, samt af 4. januar 1828; nr. 2.
12. Johan Frederik Møller (1797–1871), se Weilbachs Kunstnerleksikon, II, 1949, s. 422.
13. Subskriptionsplan i Fyens Stifts kgl. allene privilegerede Adresse Avis og Avertissementstidende af 11. april 1828, nr. 56, s. 224.
14. Iversens Avis af 5. februar 1828, nr. 20.
15. Fyens Stifts kgl. allene privilegerede Adresse Avis og Avertissementstidende af 27. maj 1828, nr. 81.

16. Fyens Stifts kgl. allene privilegerede Adresse Avis og Avertissementstidende af 18. marts 1828, nr. 63.
17. Fyens Stifts kgl. allene privilegerede Adresse Avis og Avertissementstidende af 25. marts 1828, nr. 47.
18. Den lyriske komposition blev trykt i Iversens Avis den 18. april 1828 under signaturen J. Hanck og i Fyens Stifts kgl. allene privilegerede Adresse Avis og Avertissementstidende den 15. april 1828, nr. 58.
19. Fyens Stifts kgl. allene privilegerede Adresse Avis og Avertissementstidende af 21. juni 1849, nr. 156.